

ВЫНІКІ АНКЕТАВАННЯ, ПРАВЕДЗЕНАГА ў РАМКАХ МАНІТОРЫНГУ ДЗЕЙНАСЦІ ПА ВЫКАРЫСТАННЮ НЕМАТЭРЫЯЛЬНЫХ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫХ КАШТОўНАСЦЕЙ У ТУРЫСТЫЧНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Лапцёнак І. Б.,

дырэктар

*Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў
установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
культуры і мастацтваў»*

Каліноўская А. Т., Гумінская А. В.,

вядучыя спецыялісты аддзела

*інфармацыйна-аналітычнага забеспячэння дадатковай адукацыі дарослых
Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў
установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
культуры і мастацтваў»*

Інстытутам павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» у верасні 2020 г. быў праведзены збор і аналіз звестак аб выкарыстанні турыстычнага патэнцыялу нематэрыяльнай культурнай спадчыны праз уключэнне нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей у разнастайныя праграмы культурна-пазнавальнага турызму на працягу 2017–2020 гг.

Уключэнне нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей у турыстычную дзейнасць садзейнічае выкананню мэт Канвенцыі ЮНЕСКА аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны, сярод якіх – прыцягненне ўвагі на мясцовым, нацыянальным і міжнародным узроўнях да важнасці нематэрыяльнай культурнай спадчыны і яе ўзасмagna прызнання. У 2019 г. прыняты План мерапрыемстваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь па развіццю культурна-пазнавальнага турызму, адзін з пунктаў якога – маніторынг дзейнасці па захаванню нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, якія выкарыстоўваюцца ў турыстычнай дзейнасці.

Колькасць праяў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якім нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці павялічваецца штогод, адпаведна расце ўвага грамадства да знакавых праяў нацыянальнай культуры, яе адметных і ўнікальных праяў.

У 2020 г. у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь (далей – Дзяржспіс) уключаны 145 нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, з іх 94 адметныя праявы нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

Найбольш актыўна ў турыстычную дзейнасць уключаны традыцыйныя абрады, рамёствы, адметныя праявы мясцовай кухні. Частка звычайў, рэлігійных абрадаў і практык не разлічана на масавы ўдзел наведвальнікаў, таму да турыстычнай дзейнасці яны могуць быць далучаны толькі апасродкавана праз звесткі ў даведніках, інфармацыйных буклетах, тэкстах экскурсій, музейных экспазіцыях.

У кожнай вобласці вылучаецца пэўная колькасць нематэрыяльных каштоўнасцей, турыстычны патэнцыял якіх выкарыстоўваецца найбольш актыўна. У цэлым па краіне 52 % нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей мэтанакіравана ўключаны ў розныя формы турыстычнай дзейнасці (гл. табл. 1).

Значна большы паказчык – у Віцебскай і Гродзенскай абласцях, што сведчыць пра сістэмную работу, якая праводзіцца ўстановамі культуры па вывучэнню і выкарыстанню турыстычнага патэнцыялу адметных праяў мясцовай нематэрыяльнай культурнай спадчыны, як да надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, так і пасля ўключэння ў Дзяржспіс.

Пры гэтым неабходна ўлічваць, што любая дзейнасць, звязаная з турызмам, якая арганізуецца дзяржаўнымі, грамадскімі структурамі ці прыватнымі асобамі, прызначана забяспечваць павагу да нематэрыяльнай культурнай спадчыны, адпавядаць памкненням і спадзяванням мясцовых супольнасцей носьбітаў традыцый. Уключэнне ў турыстычную дзейнасць не павінна ствараць пагрозу жыццядзейнасці нематэрыяльнай культурнай спадчыны, перашкаджаць выкананню яе сацыяльных функцый.

Аналіз паказаў, што сярод элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якія амаль не выкарыстоўваюцца ў турыстычнай дзейнасці, акрамя мясцовых рэлігійных абрадаў, разлічаных на невялікую мясцовую супольнасць, аказалася і большасць выканальніцкіх мастацтваў, сярод якіх адметныя спеўныя, танцавальныя, апавядальныя традыцыі. Беларускімі і замежнымі этнамузыкалагамі заўсёды адзначалася асаблівае роля песеннай культуры ў народнай творчасці Беларусі, падкрэслівалася яе цэласнасць, устойлівасць, захаванасць найбольш старажытнага гістарычнага пласта. Таму выклікае занепакоенасць недастатковая прадстаўленасць форм прэзентацыі традыцыйнага спеўнага мастацтва для шырокіх колаў грамадства.

Турыстычны патэнцыял некаторых гісторыка-культурных каштоўнасцей застаецца пакуль па-за ўвагай многіх устаноў культуры. Напрыклад, мастацкія практыкі саломаляцтва, якія ўключаны ў Дзяржспіс у 2020 г., шырока распаўсюджаны ў кожнай вобласці і могуць паслужыць асновай для мноства выставачных і інтэрактыўных турыстычных праграм. Нярэдка адказнасць за захаванне жывых форм культурнай спадчыны ў раёнах перадаецца музеям або мясцовым установам культуры, а на абласным узроўні ім удзяляецца недастаткова ўвагі.

**Уключэнне нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей
у турыстычную дзейнасць**

Вобласць	Колькасць нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей						
	агульная	якія актыўна выкарыстоўваюцца ў турыстычнай дзейнасці		якія не могуць актыўна выкарыстоўвацца ў турыстычнай дзейнасці		маюць нявы- карыстаны турыстычны патэнцыял	
		колькасць	%	колькасць	%	колькасць	%
Брэсцкая	18	7	39	5	28	4	22
Віцебская	17	11	65	6	35	0	0
Гомельская	12	5	42	2	17	5	42
Гродзенская	18	13	72	5	28	0	0
Магілёўская	14	6	43	4	29	4	29
Мінская	15	7	47	6	40	2	13
Усяго:	94	49	52	27	29	16	17

Пэўная колькасць турыстычных маршрутаў, якія ўключаюць інтэрактыўныя формы знаёмства з нематэрыяльнымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, распрацавана ў кожнай вобласці. У Брэсцкай і Гомельскай абласцях створаны па дзве інтэрактыўныя праграмы з уключэннем нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (у Іванаўскім і Бярозаўскім раёнах на Брэстчыне, у Ельскім і Жыткавіцкім раёнах на Гомельшчыне). Па тры цікавыя маршруты можна знайсці ў Віцебскай (у Пастаўскім і Докшыцкім раёнах) і Мінскай абласцях (у Валожынскім і Капыльскім раёнах). У Гродзенскай і Магілёўскай абласцях прапануецца больш інтэрактыўных форм знаёмства з нематэрыяльнымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі для турыстаў (у Гродзенскім, Лідскім, Ваўкавыскім і Навагрудскім раёнах на Гродзеншчыне, у Дрыбінскім, Клічаўскім, Слаўгарадскім, Чэрыкаўскім раёнах на Магілёўшчыне).

Сярод масавых культурных мерапрыемстваў абласнога ўзроўню, на якіх найбольш шырока прадстаўлены нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, вылучаюцца фестывалі і святы, прысвечаныя адметным праявам нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якія арганізаваны ў Гродзенскай і Віцебскай абласцях:

рэгіянальны фестываль традыцыйнай культуры «Скарбы Гродзеншчыны» (праводзіцца ДУК «Гродзенскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці» раз у два гады ў розных раёнах вобласці);

абласны фестываль рэгіянальнага фальклору «Панямоння жыватворных крыніцы» (праводзіцца ДУК «Гродзенскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці») раз у два гады ў розных раёнах вобласці);

рэгіянальнае свята-кірмаш вырабаў рамеснікаў «Велікодны кірмаш» (праводзіцца ДУК «Гродзенскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці» штогод у г. Гродна);

адкрыты конкурс традыцыйнай свістулькі «Салавейка» (праводзіцца ДУ «Віцебскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці» штогод у г. Дуброўна, г. Віцебск);

абласное свята-конкурс вясельных абрадаў Віцебшчыны «Вялікая вясельніца» (праводзіцца ДУ «Віцебскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці») раз у два гады ў розных раёнах вобласці);

абласны пленэр маляванага дывана «Райскі сад» (праводзіцца ДУ «Віцебскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці» штогод у г. Глыбокае, г. Віцебск).

У Брэсцкай, Мінскай, Магілёўскай абласцях немагэрыяльная культурная спадчына ўключана ў фестывалі і конкурсы народнай творчасці і фальклорнага мастацтва, якія ахопліваюць разнастайныя формы работы не толькі з традыцыйнай спадчынай, але і з сучаснымі формамі народнай культуры. Сярод буйных абласных мерапрыемстваў вылучаюцца наступныя:

этнапраект «Рух зямлі», мерапрыемствы якога ладзяцца некалькі разоў на год з 2009 г. (праводзіцца ДУК «Брэсцкі абласны грамадска-культурны цэнтр» штогод у г. Брэст і іншых раёнах вобласці);

абласное свята фальклорнага мастацтва «Таночак» (праводзіцца ДУК «Брэсцкі абласны грамадска-культурны цэнтр» і аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Драгічынскага райвыканкама раз у два гады ў в. Бездзеж Драгічынскага раёна);

свята народных мастацкіх рамёстваў «Слуцкія паясы» (праводзіцца ДУК «Мінскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці» ў г. Слуцк);

свята-конкурс майстроў ткацтва «Матчыны кросны» (праводзіцца ДУК «Мінскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці» ў г. Старыя Дарогі);

фестываль фальклорнага мастацтва «Фальклорная талака» (праводзіцца ДУК «Мінскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці» ў г. Барысаў);

абласны фестываль фальклорнага мастацтва «Скарбніца Падняпроўя» (праводзіцца УК «Магілёўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы»);

абласны творчы праект «Фестываль народных талентаў Магілёўшчыны» (праводзіцца УК «Магілёўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы»).

На падобных мерапрыемствах нярэдка адсутнічае акцэнт на немагэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях і іх наведвальнікі не заўсёды маюць

магчымасць даведацца, што пэўныя традыцыі ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Турыстычны патэнцыял такіх свят не выкарыстоўваецца ў поўнай меры, бо галоўная ўвага надаецца конкурсным праграмам удзельнікаў, а не прыцягненню наведвальнікаў з дапамогай творчых праграм.

Больш турыстаў наведвае агульнавядомыя абласныя святы «Дажынкi», «Купалле», у «Гарадах майстроў» падчас розных фестываляў, дзе амаль заўсёды бываюць прадстаўлены розныя традыцыйныя рамёствы і выканальніцкія мастацтвы, у тым ліку ўключаныя ў Дзяржспіс. На падставе выкарыстання мясцовай нематэрыяльнай культурнай спадчыны ствараюцца цікавыя раённыя мерапрыемствы. Нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці прадстаўлены для турыстаў, гасцей і мясцовых жыхароў у шэрагу раёнаў Беларусі (гл. табл. 2).

Табліца 2

**Лепшыя культурныя мерапрыемствы раёнага ўзроўню,
створаныя з мэтай папулярызацыі нематэрыяльных
гісторыка-культурных каштоўнасцей**

Раён, месца правядзення	Культурная падзея
<i>Брэсцкая вобласць</i>	
Маларыцкі раён, г. Маларыта	Раённы агляд-конкурс абрадавага фальклору «Спадчына зямлі Маларыцкай»
Столінскі раён, г. Давыд-Гарадок	Рэгіянальнае свята зімовых абрадаў «Конікі»
Драгічынскі раён, в. Бездзеж	Раённае свята «Велікодны вернісаж»
Пінскі раён, в. Мерчыцы	Адкрыты рэгіянальны фестываль фальклорнага мастацтва «Фальварак мінулага»
<i>Віцебская вобласць</i>	
Глыбоцкі раён, г. Глыбокае	Раённае свята «Квітней, Глыбоччына»
Гарадоцкі раён, г. Гарадок	Раённае свята народнай творчасці беларускай паэзіі і фальклору «Гарадоцкі Парнас»
Пастаўскі раён, г. Паставы	Раённае «Свята клёцак»
Полацкі раён, вёскі раёна	Культурны праект «3 народнай скарбонкі Полаччыны»

Раён, месца правядзення	Культурная падзея
<i>Гомельская вобласць</i>	
Веткаўскі раён, аг. Неглюбка	Свята неглюбскага ткацтва «Кросенцы»
Веткаўскі раён, г. Ветка	Адкрытае раённае свята фальклору «Траецкі карагод на Веткаўшчыне»
Ельскі раён, г. Ельск	Раённы кірмаш народных талентаў «Фарбы спадчыны маёй»
<i>Гродзенская вобласць</i>	
Свіслацкі раён, г. Свіслач	Рэгіянальнае свята «Свіслацкі кірмаш»
Лідскі раён, г. Ліда	Творчая сустрэча майстроў і аматараў рамяства «Свята ткацтва»
Мастоўскі раён, аг. Гудзевічы	Летняя школа «Майстэрня падвойнага ткацтва»
Слонімска раён, в. Паўлава	Фестываль «Паўлаўскі каравай»
<i>Магілёўская вобласць</i>	
Бабруйскі раён, п. Глуша	Раённы фестываль народнай творчасці і рамёстваў «Глушанскі хутарок»
Быхаўскі раён, г. Быхаў	Раённы фестываль дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва «Саламяны павук»
Дрыбінскі раён, г.п. Дрыбін	Рэгіянальны фестываль народнай творчасці, народных промыслаў і рамёстваў «Дрыбінскія таржкі»
Слаўгарадскі раён, в. Кліны	Фестываль «Макавей»
<i>Мінская вобласць</i>	
Любанскі раён, в. Шыпілавічы	Фэст традыцыйнай культуры «Пятровіца»
Любанскі раён, вёскі раёна	Раённы фэст аўтэнтычнай песні «Бабулі»
Капільскі раён, в. Семежава	Свята-конкурс майстроў ткацтва «Млечны шлях ад рук бабулі»
Салігорскі раён, г. Салігорск	Рэгіянальны фестываль фальклорнага мастацтва «Сугалоссе»

Асаблівай увагі заслугоўваюць святы, якія створаны для падтрымкі і папулярызацыі канкрэтных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей; напрыклад, «Свята клёцак» у Паставах, «Свята ткацтва» ў Лідзе,

свята зімовых абрадаў «Конікі» ў Давыд-Гарадку, фестываль «Макавей» у Слаўгарадскім раёне і інш.

Важна, калі ў працэс трансляцыі ўключаны рознаўзроставыя групы насельніцтва. Так, адметная сістэма работы з немагэрыяльнай культурнай спадчынай складалася ў Любанскім раёне, дзе для старэйшага пакалення носьбітаў ладзіцца фэст аўтэнтчнай песні «Бабулі», а для моладзі – фэст традыцыйнай культуры «Пятровіца», які ўключае летнік па навучанню мясцовым танцам, песням і абрадам, а таксама сустрэчы з носьбітамі традыцыйнай культуры.

У кожнай вобласці ёсць прыклады паспяховай мясцовых ініцыятыў па прасоўванню немагэрыяльнай культурнай спадчыны. Напрыклад, у в. Стойлы Пружанскага раёна на аграсядзібе «Стулы» ў памяць аб жыцці і творчасці М. В. Тарасюка прыватным сямейным тэатрам прапануецца батлечны спектакль «Прытулак памяці», прысвечаны майстру, праводзяцца пленэры разбіраю, іншыя творчыя мерапрыемствы, госці сядзібы могуць наведаць музей з «драўляным народам», які знаходзіцца побач. Сістэмная дзейнасць па далучэнню да народнай спадчыны ажыццяўляецца работнікамі культуры Пастаўскага раёна, у якім ахоўваюцца пяць немагэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей. У розных населеных пунктах Пастаўшчыны праходзіць доўгатэрміновая акцыя «Святкуем па-беларуску», культурна-асветны праект «Ведай свой край. Народная культура», распачата рэалізацыя беларуска-польскага праекта «Кулінарны шлях» – «Смакі Беларусі».

У Гродзенскай вобласці для пашырэння магчымасцей азнаямлення з немагэрыяльнымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі ў шэрагу раёнаў створаны музейныя экспазіцыі і пакоі для сустрэчы з носьбітамі, правядзення паказаў, майстар-класаў. У Гродзенскім раёне працуе музей пісанкі ў Сапоцкінскім культурна-турыстычным цэнтры і музейны пакой драўляных музычных інструментаў М. А. Скрамблевіча ў Адэльскім цэнтры культуры і народнай творчасці; у Воранаўскім раёне – музейны пакой «Тут радзімы маёй пачатак»; у Слоніўскім – творчая гасціная традыцыйнага печыва.

У Магілёўскай вобласці статус гісторыка-культурнай каштоўнасці маюць традыцыйныя паломніцтва да крыніц. Акрамя агульнапрынятых дзён ушанавання, праводзяцца розныя тэматычныя фестывалі, напрыклад эка-этна-фестываль «Песні аб крыніцах» і кулінарны фестываль «Гаспадыня крыніца запрашае» ў Слаўгарадскім раёне. Паспяхова дзейнічае і прымае турыстаў «Дрыбінская школа шапавалаў», створаная ў межах праекта ЕС-ПРААН «Садзееанне развіццю на мясцовым узроўні ў Рэспубліцы Беларусь» (арганізатар ДУК «Дрыбінскі раённы гісторыка-этнаграфічны музей»).

У Мінскай вобласці цэнтры прыцягнення ўвагі да немагэрыяльнай культурнай спадчыны ўзніклі ў многіх раёнах. Напрыклад, у Капыльскім быў створаны

раённы цэнтр ткацтва ў аг. Семежава, на базе якога адкрыта багатая экспазіцыя мясцовага тэкстылю і школа ткачоў. У Любанскім раёне цэнрам адраджэння традыцый мясцовага хлебапячэння і прэзентацыі багатай народнай спадчыны стаў дом народных традыцый у в. Жораўка. Актыўна адраджае розныя напрамкі традыцыйнай культуры Ракаўскі цэнтр фальклору ў Валожынскім раёне.

Уключэнне адметных праяў нематэрыяльнай культурнай спадчыны сваёй мясцовасці ў праграмы адпачынку на аграсядзібах атрымала распаўсюджанне ў многіх раёнах Віцебшчыны – Браслаўскім, Глыбоцкім, Гарадоцкім, Полацкім, Ушацкім, Лепельскім, у асобных раёнах іншых абласцей – у Бярозаўскім на Брэстчыне, Свіслацкім на Гродзеншчыне, Валожынскім і Капыльскім раёнах на Міншчыне, Горацкім і Дрыбінскім раёнах на Магілёўшчыне.

Такім чынам, цікавыя, прывабныя для турыстаў мясцовыя ініцыятывы можна знайсці ў кожнай вобласці. Найбольш эфектыўнымі яны становяцца пры аб'яднанні розных відаў мясцовай спадчыны для прадстаўлення цэласнага вобраза традыцыйнай культуры. Утварэнню турыстычна-прывабных цэнтраў народнай спадчыны спрыяе цеснае супрацоўніцтва ўстаноў культуры, адукацыі, спорту і турызму, мясцовых органаў улады, міжнародных праграм падтрымкі.

У Брэскай, Віцебскай і Гродзенскай абласцях дзейнічаюць праграмы транспамежнага супрацоўніцтва, у якія ўключаны мерапрыемствы па вывучэнню і аднаўленню нематэрыяльнай культурнай спадчыны, стварэнню і пашырэнню цэнтраў па рэвіталізацыі старадаўніх рамёстваў. Напрыклад, праект «Народная творчасць без межаў» у рамках праграмы тэрытарыяльнага супрацоўніцтва краін Усходняга партнёрства Беларусь–Украіна ажыццяўляўся на тэрыторыі Маларыцкага (Беларусь) і Ратнаўскага (Украіна) раёнаў.

У межах Праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва Латвія–Літва–Беларусь на 2014–2020 гг. падтрымцы і захаванню нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны і традыцыйных рамёстваў былі прысвечаны наступныя праекты:

праект «Вывучэнне і зберажэнне традыцыйных рамесных навыкаў жыхароў даліны Дзвіны/Даўгавы і перадача іх будучаму пакаленню» (Браслаўскі і Полацкі раёны);

праект «Юныя рамеснікі за захаванне і развіццё традыцыйных навыкаў праз трансгранічнае супрацоўніцтва паміж рэгіёнамі Латвіі, Літвы і Беларусі» (Глыбоцкі раён);

праект «Мабільнае мастацтва як аснова ўзаемадзеяння ў развіцці і захаванні культурнай спадчыны прыгранічных тэрыторый» (Мастоўскі раён);

праект «Умацаванне самабытнасці сельскіх раёнаў шляхам развіцця традыцыйных рамёстваў і турызму» (Лідскі раён).

Носьбіты нематэрыяльнай культурнай спадчыны распаўсюджваюць веды пра свае традыцыі праз удзел у міжнародных фестывалях. Найбольш актыўна

гэта робяць майстры і аўтэнтчныя выканаўцы Віцебскай і Мінскай абласцей. За перыяд з 2017 па 2020 гг. беларуская традыцыйная спадчына была прадстаўлена на фестывалях і форумах у Аб'яднаных Арабскіх Эміратах, Германіі, Кітаі, Літве, Польшчы, Расіі, Славакіі, Турцыі і Украіне.

Значна часцей і больш актыўна носбіты нематэрыяльнай культурнай спадчыны прымаюць удзел у міжнародных фестывалях і творчых сустрэчах на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. Шэраг фестываляў народнай творчасці і рамесных традыцый за час свайго існавання набылі статус міжнародных:

Міжнародны пленэр ганчароў (в. Гарадная Столінскага раёна);

Міжнародны фестываль фальклору «Мотальскія прысмакі» (г. Іванова);

Міжнародны пленэр дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва і конкурс па ганчарству «Гліна спявае» (п. Копысь Аршанскага раёна);

Міжнародны фестываль этнакультурных традыцый «Кліч Палесся» (аг. Ляскавічы Петрыкаўскага раёна).

На Міжнародным фестывалі мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску» заўсёды шырока прадстаўлена нематэрыяльная культурная спадчына ў межах праграм народнай творчасці, якія праходзяць на вуліцах і плошчах горада. Штогод ладзіцца не толькі «Горад майстроў», але і конкурсы па адметных беларускіх рамёствах – саломаяпленню, маляванцы, вышыванцы і іншых, у якіх прымаюць удзел майстры з усёй Беларусі.

Дэманструецца нематэрыяльная культурная спадчына Беларусі і на міждзяржаўных форумах і сустрэчах Беларусі з Расіяй, Украінай і Польшчай.

Патэнцыял нематэрыяльнай культурнай спадчыны для развіцця культурна-пазнавальнага турызму, а таксама выяўленне ўплыву турызму на жыццядзейнасць нематэрыяльнай культурнай спадчыны і ўстойлівае развіццё адпаведных супольнасцей патрабуе грунтоўнага вывучэння і аналізу на абласным узроўні. У поўнай меры турыстычны патэнцыял нематэрыяльнай культурнай спадчыны выкарыстоўваецца ў асобных раёнах, прыкладна каля паловы нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей мэтанакіравана ўключана ў разнастайныя турыстычныя праекты. Шматлікія прыклады выдатных мясцовых ініцыятыў і раённых мерапрыемстваў паказваюць, што пры творчым падыходзе ўстаноў культуры да работы з нематэрыяльнай культурнай спадчынай яе рэсурсы могуць быць выкарыстаны для развіцця адметных культурных праектаў і брэндавых мерапрыемстваў, якія садзейнічаюць захаванню культурнай разнастайнасці і ўмацаванню супольнасцей носбітаў адметных беларускіх традыцый.